Algernon Blackwood

VRBY

VYŠEHRAD

Vrby

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.ivysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Algernon Blackwood
Vrby – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Algernon Blackwood • Vrby

Algernon Blackwood

V R B Y

Vyšehrad 2018

(7)

I

Poté, co opustíme Vídeň, a dlouho předtím, než dorazíme do Budapešti, vstupuje Dunaj do neobyčejně osamělého a sklíčeného kraje, kde se jeho vody rozlévají na všechny strany nehledě na hlavní proud. Míle a míle krajiny se mění v bažinu pokrytou nekonečným mořem nízkých vrbových keřů. Na velkých mapách bývá tato opuštěná oblast vymalována nadýchanou modří, jejíž odstín se vzdáleností od břehů bledne, a napříč je velkými roztroušenými písmeny napsáno slovo „Sumpfe“, tedy bažiny.

Při povodních tuto rozlehlou plochu plnou písku, kamenitých pláží a vrbovím zarostlých ostrovů téměř úplně zaplaví voda, ale v běžných obdobích se keře volně ohýbají, šustí ve větru a nastavují stříbrné listy slunci. V takových chvílích nabývá tato planina, jež je ustavičně v pohybu, omračující krásy. Vrby nikdy nedocílí důstojnosti stromů: nemají pevné kmeny, jsou to prosté keře s kulatými hlavami a měkkou siluetou; pohupují se na štíhlých stoncích, které reagují na sebemenší závan větru. Jsou pružné jako stébla trávy a jejich neustálá proměnlivost vyvolává dojem, že celá planina žije a pohybuje se. Působením větru se na celém povrchu vzdouvají a klesají vlny, vlny listoví, nikoliv vody, které kypí stejnou zelení jako moře, dokud se větve neotočí a nezdvihnou – vtom se ke slunci obrátí stříbřitě bílý rub lístků.
Dunaj, šťastný, že může uniknout dohledu přísných břehů, se zde po libosti toulá spletitou sítí

kanálů křižujících všudypřítomné ostrovy širokými třídami, po nichž se s lomozem valí jeho vody. Vytváří velké a malé víry a pěnící se bystřiny, rve písečné břehy a odnáší značné kusy pevniny i trsy vrboví a tvoří nespočet nových ostrovů, které se každý den mění co do velikosti i tvaru a přinejlepším je čeká pouze pomíjivý život, protože období záplav je zcela vymaže z povrchu země. Přesně řečeno začíná tato fascinující část života řeky těsně za Prešporkem a my jsme do ní ve své kanadské kánoi, s cikánským stanem a pánví na palubě, dopluli na hřebeni začínajících záplav přibližně v polovině července. To ráno, v době, kdy obloha rudla před východem slunce, jsme rychle proklouzli dosud spící Vídní a po pár hodinách jsme ji nechali za sebou na obzoru jako pouhý obláček na pozadí modrých vrcholků Vídeňského lesa. Posnídali jsme pod městečkem Fischamend v březovém háji zmítaném větrem, než jsme vypluli po zběsilém proudu kolem

Orthu, Hainburgu, Petronellu (což je staré římské Carnuntum, o němž se zmiňuje Marcus Aurelius) a dál pod zamračenými vrcholky Děvína na okraji Karpat, kde zleva kradmo přitéká Morava a kudy prochází hranice mezi Rakouskem a Uhrami.

Pluli jsme rychlostí kolem dvanácti kilometrů za hodinu, s níž jsme zanedlouho dorazili do Uher. Blátivé vody – znamení jistých záplav – nás nesly kolem mnoha oblázkových pláží a točily s námi jako se zátkou v řadě náhlých chrlících vírů. Pak se na nebi objevily věže Prešporku (v maďarštině Poszony), kánoe poskočila jako bujný kůň a proletěla nejvyšší rychlostí pod šedými hradbami, bezpečně proplula kolem potopeného řetězu u přívozu ve Fliegende Brücke, zahnula prudce doleva a ve žluté pěně se vrhla do divočiny plné ostrovů, písčin a mokřadů, které se před námi rozkládaly – vstoupili jsme do země vrb.

Ta změna přišla prudce, jako když v biografu sled obrázků městských ulic náhle bez varování přeruší výjev s jezerem a lesem. Jako v letu jsme vpluli do sklíčeného kraje a o půl hodiny později nebyla nikde v dohledu ani loďka, ani rybářská chatrč, ani červená střecha, ani jediná známka lidského osídlení nebo civilizace. Pocit, že jsme vzdáleni od lidského světa, naprostá odloučenost a kouzlo onoho zvláštního světa vrb, větru a vody si nás oba okamžitě podmanily. Posměšně jsme si říkali, že správně bychom s sebou měli mít nějaký speciální pas opravňující ke vstupu a že jsme, poněkud troufale, bez pozvání vešli do svébytného malého království zázraků a čar – do království vyhrazeného pouze povolaným – kde pro ty, kdo měli dost fantazie, aby je objevili, všude visela nepsaná varování zapovídající vniknutí vetřelců.

Ačkoliv bylo ještě časně odpoledne, neustálé nárazy nanejvýš bouřlivého větru nás unavily,

a proto jsme se neprodleně začali rozhlížet po vhodném tábořišti na noc. Avšak kvůli nepřehledné povaze oněch ostrovů se nám přistávalo obtížně, vířící velká voda nás tu donesla ke břehu, jen aby nás zase strhla zpátky, vrbové větve, kterých jsme se chytali, abychom zastavili kánoi, nám rvaly ruce, a stáhli jsme do vody mnoho metrů písečného břehu, než jsme nakonec díky velkému postrannímu nárazu větru dopluli do slepého ramene a v oblaku vodní tříšti se nám podařilo najet na břeh přídí. Leželi jsme na horkém žlutém písku a těžce oddechovali, celí rozesmátí po té námaze, chráněni před větrem a v plném žáru pálícího slunce. Nad námi se prostíralo bezmračné modré nebe a kolem nás se ze všech stran stahovala nesmírná armáda tančících, pokřikujících vrbových keřů, které zářily ve sprškách vody a tleskaly tisícerýma ručkama, jako by aplaudovaly našemu úspěšnému snažení.

„To je, panečku, řeka!“ prohodil jsem ke svému společníkovi. Uvažoval jsem o cestě, kterou jsme urazili od jejího pramene v Černém lese, a vzpomínal, jak jsme se na počátku června v horních mělčinách museli často brodit a táhnout loď.
„Teď už si nenechá nic líbit, co?“ poznamenal můj přítel, vytáhl kánoi o něco výš po písku do bezpečí a pak se složil, aby si zdřímnul.
Ležel jsem vedle něj, šťastný a pokojný v té lázni živlů – obklopovaly mě voda, vítr, písek a slunce, ten veliký oheň – a myslel jsem na dlouhou cestu, kterou jsme měli za sebou, a na velký úsek, který nás ještě čekal, až k Černému moři, a na své štěstí, že mám tak příjemného a okouzlujícího společníka na cestách, jako byl můj přítel, Švéd.
Už jsme spolu podnikli mnoho takových výprav, ale Dunaj nás více než kterákoliv jiná řeka, již jsem znal, od samého začátku upoutal svou živostí. Od nepatrného bublajícího vstupu na svět

v borových hájích Donaueschingenu až do chvíle, kdy začíná hrát hru velkých řek a ztrácí se mezi opuštěnými mokřady, neviděný a nespoutaný, nám připomínal spíše rostoucí živé stvoření. Napřed byl ospalý, ale později, když si uvědomil hloubku své duše, se v něm rozvinuly divoké touhy a valil se jako nějaká ohromná tekutá bytost všemi zeměmi, jimiž jsme putovali. Nesl na mocných ramenou naše malé plavidlo, občas si s námi hrubě pohrával, ale vždy byl přátelský a dobromyslný, až jsme jej nevyhnutelně začali považovat za velkou osobnost.

Jak by to také mohlo být jinak, když toho tolik prozradil o svém tajném životě? V noci, když jsme leželi ve stanu, jsme slyšeli, jak zpívá měsíci, jak vyluzuje onen zvláštní sykavý tón, který je mu vlastní. Říká se, že jej způsobuje zběsilé převracení oblázků podél jeho toku, tak ohromný je jeho chvat a rychlost. Rovněž jsme znali hlas jeho zurčících vírů, které náhle probublají

na dosud klidný povrch, řev jeho mělčin a rychlých bystřin, ustavičné pravidelné dunění přítomné pod všemi povrchovými zvuky i jek, když jeho ledové vody bez ustání rvaly břehy. A jak se jeho smích rozléhal, když vítr vál proti proudu a snažil se zastavit jeho rostoucí rychlost! Znali jsme všechny jeho zvuky a hlasy, to, jak se valil a pěnil se, marné šplouchání na mosty, rozpačité brebentění, když se na dohled objevily hory, afektovanou vznešenost jeho řeči, když protékal skrze městečka, příliš důležitý na to, aby se smál, a nepatrný sladký šepot, když jej slunce dostihlo v nějakém pomalém zákrutu a pražilo na jeho hladinu, až z něj stoupala pára.

Na počátku svého života, než poznal velký svět, byl také plný nástrah. V horních úsecích ve Švábském lese, kde k němu nedoléhaly ani první šeptané zvěsti o jeho osudu, jsou místa, kde se rozhodl zmizet děrami v zemi, znovu se objevit na druhé straně oněch propustných vápencových

hor a začít jako nová řeka s jiným jménem. V těch místech zanechává ve svém korytu tak málo vody, že jsme se museli dlouhé kilometry brodit mělčinami a táhnout kánoi za sebou.
Jeho hlavním potěšením v těch raných dnech nezodpovědného mládí bylo skrývat se, jako kmotr Lišák z *Rozprávek strýčka Rémuse*, těsně předtím než se k němu připojily malé bouřlivé přítoky z Alp, a když se do něj vlily, odmítl je uznat a celé míle tekl po jejich boku s dobře rozlišitelnými hranicemi i v jiné výšce. Dunaj rezolutně odmítal vzít na vědomí nově příchozí. Nicméně pod Pasovem se rozhodl této lsti zanechat, neboť tam se s burácející silou, již nelze opomíjet, přižene Inn a postrkuje a obtěžuje otcovskou řeku natolik, že v následující klikaté roklině je pro ně sotva dost místa. Dunaj je tlačen ze všech stran na útesy a musí s velkými vlnami úprkem uskakovat sem a tam, aby tudy protekl včas. Během tohoto boje mu naše kánoe sklouzla z ramen na hruď

a jako dosud nikdy si vychutnávala plavbu mezi zápolícími vlnami. Ale Inn starou řeku vytrestal a za Pasovem už Dunaj dál nepředstíral, že nově příchozí přítoky nevidí.

To vše se samozřejmě událo před mnoha dny a od té doby jsme poznali další aspekty té velké bytosti. Přes bavorskou pšeničnou planinu u Straubingu se Dunaj jen zvolna loudal, a my jsme si tak pod pálícím červnovým sluncem mohli docela dobře představovat, že voda dosahuje jen několika centimetrů na povrchu a že dole se pohybuje, jakoby pod hedvábným šálem, celá armáda undin, které neviděny tiše putují do moře, velmi poklidně, aby je nikdo neodhalil.

Mnohé jsme Dunaji také odpustili pro jeho přátelskost vůči ptactvu a zvířatům žijícím na březích. V osamělých místech lemovali břehy kormoráni sedící v řadách jako krátké černé tyčky v plotě, na oblázkových plážích se shromažďovaly vrány bělavé, v průhledech do mělčin, které

se otvíraly mezi ostrovy, stáli rybařící čápi a jestřábi, labutě a mokřadní ptáci všech druhů plnili vzduch leskem křídel a zpěvavými, mrzutými hlasy. Nebylo možné se zlobit na vrtochy řeky, když jsme viděli, jak se za východu slunce srnec se šplouchnutím vrhá do vody a plave kolem přídě naší kánoe. Nejednou jsme zahlédli, jak se na nás z podrostu dívají srnčata, nebo jsme plnou rychlostí obepluli zatáčku, vstoupili do dalšího úseku řeky a pohlédli přímo do hnědých očí jelena. Také lišky se potulovaly všude po březích, jemně cupitaly mezi naplaveným dřevem a pak zmizely tak náhle, že člověk nevěděl, jak to dokázaly.

Ale teď, poté co jsme minuli Prešporok, se vše malinko změnilo a Dunaj zvážněl. Přestal s hloupostmi. Byl již na půli cesty k Černému moři, téměř ve zdánlivé blízkosti jiných, podivnějších zemí, kde nejsou povoleny žádné triky a fígle

a kde by jim nikdo ani nerozuměl. Dunaj najednou dospěl a vyžadoval naši úctu, ba dokonce i posvátnou bázeň. Jednak se dělil na tři ramena, která se setkávala až o sto kilometrů dál po proudu, jednak jsme neviděli žádné náznaky, kterým z nich se má naše kánoe vydat.

„Pokud se vydáte postranním kanálem," poradil nám uherský důstojník, jehož jsme potkali v obchodě v Prešporku, kde jsme nakupovali zásoby, „může se vám stát, že až opadnou záplavy, uvíznete šedesát kilometrů od civilizace a mohli byste snadno hladovět. Nejsou tam lidé, statky ani rybáři. Varuji vás, nejezděte dál. Řeka pořád stoupá a vítr bude dál sílit."

Stoupající řeka nás ani v nejmenším neznepokojovala, ale možnost, že skončíme na holičkách kvůli náhlému poklesu vody, jsme nebrali na lehkou váhu a nakoupili jsme ještě více zásob. Zbytek důstojníkova proroctví se ukázal být